

Jan Palach

* 11. 8. 1948 Všetaty (okr. Mělník)

+ 19. 1. 1969 Praha

dětství

Jan Palach se narodil 11. srpna 1948 v Praze v rodině živnostníka - cukráře ze Všetat. Změna režimu po roce 1948 postihla i jeho otce, který byl svými výrobky vyhlášený po celém okolí. V roce 1951 byla jeho cukrárna zrušena a o čtyři léta později i výroba, a tak nastoupil jako dělník do pekáren v Brandýse nad Labem. Otec byl pro Jana Palacha velkým vzorem, miloval ho a velmi rád poslouchal jeho vyprávění o velkých postavách našich národních dějin. Zřejmě díky jemu si postupem doby vypěstoval mimořádný zájem o historii.

V letech 1954-1963 navštěvoval všetatskou základní školu. Byl tichým žákem, zajímal se o přírodu a historii, rád četl. Smrt otce v roce 1962 jím hluboce otřásla. Viděl v něm svůj velký vzor a velmi si ho vážil. Tato událost pro něj znamenala bolestnou ztrátu a mezník v životě.

studium na gymnáziu

Po základní škole byl přijat na mělnické gymnázium. Tam jej ovlivnila řada pedagogů, nejvíce snad Antonín Vrba, profesor historie. Spolužáci a učitelé Jana Palacha charakterizovali jako spravedlivého člověka, který se dokázal zastat slabšího a který nenáviděl křivdu. Velmi rád diskutoval, měl solidní vědomostní základ. Spolužáci ho respektovali a zároveň ho i trochu obdivovali. Nikdy se nechvástal, zůstával v pozadí, ale když byl vyzván, do diskuse se rád zapojil.

studium na vysoké škole

Po maturitě se přihlásil na Filozofickou fakultu UK. Příjímácké zkoušky sice udělal, ale nebyl přijat. Proto to zkusil na Vysokou školu ekonomickou, obor politická ekonomie, který ho také zajímal. Tentokrát měl větší štěstí a od roku 1966 začal studovat. Přesto se dál zajímal o historii a sen studovat na filozofické fakultě ho neopustil. Zrealizovat se ho pokusil v roce 1968, kdy úspěšně vykonal zkoušky na FF UK a byl přijat do druhého ročníku obor dějepis - politická ekonomie.

Během studia na VŠ cestoval - dvakrát byl v SSSR na letní studentské brigádě (1967, 1968), v polovině září 1968 odjel na sklizeň vína do Francie (tuto brigádu si zařídil ještě během studií na VŠE). Z korespondence vyplývá jeho kritický vztah k sovětské realitě, cítil ovzduší strachu mezi lidmi.

*Člověk musí bojovat proti tomu zlu,
na které právě stačí.*

Jan Palach před svou smrtí

Jan Palach

rok 1968

Palach ho prožíval velmi intenzivně, účastnil se řady diskusních večerů a schůzí. Okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy nesl nadmíru těžce. Situace po 21. srpnu pro něj představovala výsledek násilí a to bylo něco, co bytostně nenáviděl, s čím se nemohl smířit, nemohl zaujmout rezignující stanovisko. Proto mu byla blízká každá akce, která s touto situací vyslovovala nesouhlas, v listopadu 1968 se aktivně zúčastnil studentské stávky.

počínající normalizace

Poté, co si lidé na přítomnost okupačních vojsk začali zvykat, upadali do letargie a propadali pocitu, že s tímto stavem nemohou nic dělat, nechtěl se s touto situací smířit. Pravděpodobně přemýšlel, jak lidi probudit, jak docílit toho, aby se neuzavírali do svých soukromých záležitostí, aby zápasili o svůj osud. "Někdo by měl národu sáhnout na svědomí. Probudit lidi z beznaděje. Zastat se národa proti tomu bezbřehému násilí." A byl to právě Jan Palach, který se o to pokusil.

Na protest proti sovětské okupaci a pokračujícím ústupkům okupantům ze strany čs. politické reprezentace se 16.1.1969 upálil v horní části pražského Václavského náměstí.

Jan Palach

Jeho pohřeb 25.1.1969 v Praze se stal celonárodní manifestací proti sovětské okupaci. V Palachových stopách šli další mladí lidé např. Josef Hlavatý, Miroslav Malinka, Blanka Nacházelová, Evžen Plocek a Jan Zajíc.

Posmrtnou Palachovu masku, která je dnes na pamětní desce na budově FF UK, tajně sňal akademický sochař Olbram Zoubek (zhotovil i jeho náhrobek). Později ji zachránil Prof. Tomáš Halík, když ji tajně přenášel na zádušní mši do kostela sv. Tomáše na Malé Straně a odtud pak na filozofickou fakultu.

Pro totalitní režim představoval Jan Palach trvalou výčitku. Jeho ostatky byly pochovány na pražském Olšanském hřbitově, v říjnu 1973 však byly v tajnosti policejně exhumovány, zpopelněny a urna s popelem uložena na hřbitově ve Všetatech (1990 přenesena do původního hrobu na Olšanech).

Palachovy hroby na Olšanech i ve Všetatech se staly místy tichých demonstrací proti sovětské okupaci a "normalizační" realitě.

Pamětní deska Jana Palacha na budově FF UK.

28. října 1991 byl Janu Palachovi in memoriam propůjčen Řád Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva. Ani lidé v zahraničí nezapomněli - přinejmenším dvě studentská sdružení (v Itálii a v Chorvatsku) nesou Palachovo jméno.

Jan Palach

Palachův hrdinský čin sebeobětování došel naplnění o dvacet let později, kdy i přes tvrdé policejní zákroky došlo k masovým demonstracím známým dnes jako Palachův týden, a které předznamenal rozpad totalitního režimu.

Dnes už opět máme Palachovo náměstí i cenu Jana Palacha, neochvějná Varšavská smlouva se rozpadla a sovětská vojska "dočasně" umístěná na území ČSSR odešla. Palachův čin však zůstává pro nás trvalou výzvou k občanské angažovanosti. Po roce 1989 znovu obnovila svou činnost Společnost Jana Palacha ve Všetatech, která každoročně pořádá pietní akt v Janově rodné vesnici.

Jan Palach

Památník Jana Palacha na Václavském náměstí v Praze

Pomník u příležitosti 40. výročí smrti Jana Palacha v Jungmannových sadech u mělnického gymnázia.

Při příležitosti 47. výročí sebeupálení Jana Palacha bylo na Alšově nábřeží v Praze slavnostně odhalen nový pomník složený ze dvou sedmimetrových plastik. Jeho autor byl americký architekt s českými kořeny John Hejduk.

Marek Lanzendorf, vets.cz

Památník Jana Palacha v Roztokách

Jan Palach

Památník Jana Palacha ve Všetatech

je pamětní místo a expozice Národního muzea v upraveném rodném domě studenta Jana Palacha. Dům byl postaven v roce 1929, Palach z něj odešel v roce 1969 do Prahy. Od roku 1989 dům chátral až do roku 2014, kdy ho odkoupilo Národní muzeum. To na podobu památníku vyhlásilo architektonickou soutěž, již vyhrál MCA atelier a v roce 2019 došlo k otevření.

Uvnitř se nachází expozice zahrnující artefakty z života Jana Palacha a jeho rodiny, pouští se zde také videoprojekce. Autorem historické expozice je historik Petr Blažek.

Jan Palach

1. Jan Palach se zapálil na Václavském náměstí před Národním muzeem v lednu 1969 na protest proti invazi sovětských vojsk do Československa. Kolikátého ledna se tato událost stala?

- 6. ledna
- 16. ledna
- 21. ledna

2. Kolik let bylo Janu Palachovi v době tohoto činu?

- 19 let
- 20 let
- 22 let

3. Co studoval Jan Palach v lednu roku 1969?

- filozofickou fakultu na UK
- ekonomickou fakultu na VŠE
- právnickou fakultu na UK

4. Jan Palach byl po svém sebezapálení převezen na kliniku popálenin, kde svůj život ale prohrál. Kdy zemřel? Tento den je v našich kalendářích od roku 1990 významným dnem:

- 17. ledna
- 19. ledna
- 20. ledna

5. V současnosti je po Janu Palachovi pojmenované gymnázium, které vystudoval. Ve kterém je městě?

- Praha
- Litoměřice
- Mělník

6. Kolik sourozenců měl Jan Palach?

- Neměl sourozence
- měl starší sestru Hanu
- měl staršího bratra Jiřího

7. Z Palachova pohřbu se stala velká demonstrace proti pokračující okupaci Československa. Kdy se pohřeb konal?

- 22. ledna
- 25. ledna
- 27. ledna

Jan Palach

Pomník druhému a třetímu odboji v Poličce

O zbudování pomníku obětem druhého a třetího odboje v městském parku rozhodla rada města v roce 1996 současně s úpravou stávajícího místa, kde se nacházel hrob sovětského vojína (jeho ostatky byly exhumovány a pietně pohřbeny na centrálním hřbitově v Poličce). Autorem návrhu pomníku symbolizujícího proražení mříží totality je architekt Roman Svojanovský. Kamenickou práci provedlo Kamenosochařství Přemysl Mitáš z Poličky, kovářskou část dodala firma Quatro Hlinsko a písmo odlila Kovolijecká huť Brno. Pomník byl za přítomnosti zástupců města a Konfederace politických vězňů odhalen 3. září 1996 starostou města Jakubem Skalníkem, který byl spolu s Vilémem Holáněm, českým ministrem obrany v letech 1994-1996, iniciátorem zbudování pomníku. Odhalení proběhlo v rámci dnů setkání české a německé mládeže v Poličce.

NÁPIS:

NA PAMÁTKU TĚCH, KTEŘÍ SE NESMÍŘILI SE ZTRÁTOU SVOBODY / V NAŠÍ ZEMI V LETECH 1938–1989 //

„Můj čin splnil účel. Ale ať už to nikdo neudělá. Ať se ty studenty pokusí zachránit, aby celý život zasadili ke splnění našich cílů.“

Městské muzeum a galerie Polička
Centrum Bohuslava Martinů v Poličce
Grafické zpracování: Alena Zavoralová
autor textu: PhDr. Ilona Němcová, Pavel Zvěřina
Prvotní myšlenka: Hana Pražanová

